

Narodowe Forum Muzyki

Przestrzeń dla piękna

11

maja 2018

piątek

19:00

NFM, Sala Główna

Ognisty ptak

Andrzej Boreyko – dyrygent
Kirstine Schneider – skrzypce
NFM Filharmonia Wroctawska

Program:

Igor Strawiński (1882–1971) *Pogrzebalnaja piesń* op. 5 (polskie prawykonanie) [11']

Esa-Pekka Salonen (*1958) *Koncert skrzypcowy* [30']

I Mirage

II Pulse I

III Pulse II

IV Adieu

Esa-Pekka Salonen *Helix* [9']

Igor Strawiński *Ognisty ptak* – suita baletowa (1945) [28']

I Wstęp

II Preludium i taniec Ognistego Ptaka

III Wariacje

IV Pantomima I

V Pas de deux: Ognisty Ptak i książę Iwan

VI Pantomima II

VII Scherzo: Taniec księżniczek

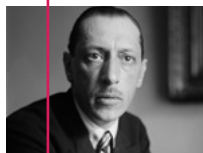
VIII Pantomima III

IX Rondo

X Piekielny taniec

XI Kotysanka

XII Finał

I. Strawiński

E.-P. Salonen

OMÓWIENIE

Agata Adamczyk

W polskim tłumaczeniu tytułu biografii Igora Strawińskiego (autorstwa Charlesa M. Josepha) kompozytor został przedstawiony nie tylko jako „geniusz muzyki”, lecz także jako „mistrz wizerunku”. O wyjątkowo silnej osobowości artysty pisała też legendarna Nadia Boulanger: „Gdy [Strawiński] coś podniesie, nie widać przedmiotu, lecz rękę, która go trzyma”. Rosyjski kompozytor cieszył się międzynarodową sławą i popularnością porównywalną z pozycją największych współczesnych celebrytów. W jego dziełach, cenionych za blyskotliwość pomysłów, odbijał się cały wielowątkowy wiek XX: tradycja i rewolucja, polikulturowość i narodowa identyfikacja.

Strawińskiego szczególnie pokochała Ameryka – z pierwszego tournée (1925 r.) powrócił do Europy z ekwiwalentem w wysokości pół miliona dolarów (dzisiejszych). Kompozytora nieustannie cytowano, a on sam równie chętnie udzielał wywiadów. Często w sposób kontrowersyjny i ironiczny wypowiadał się na różnorodne tematy.

Choć swój talent uważał za fenomen natury, to karierę traktował jako dzieło przypadku – zgodnie z wolą ojca rozpoczął studia prawnicze, a szkoły muzycznej nie ukończył żadnej. Tymczasem przewrotny los rzucił młodego Rosjanina pod opiekunicze skrzydła wielkiego artysty epoki romantyzmu – Nikołaja Rimskiego-Korsakowa, u którego przez kilka lat doskonalił swoje umiejętności w zakresie kompozycji i orkiestracji. Gdy w 1908 r. Rimski-Korsakow zmarł, Strawiński dla uczczenia jego pamięci napisał utwór *Pogrzebalnaja piesń* op. 5, w którym „każdy z instrumentów solowych orkiestry przepływa obok grobowca mistrza, składając własną melodię niczym wieniec”.

Światowa premiera dzieła odbyła się 17 stycznia 1909 r. Orkiestrą hrabiego Szeremietiewa dyrygował wówczas Felix Blumenfeld, zastępujący niedysponowanego Aleksandra Głazunowa. Niestety, tuż po pierwszym wykonaniu partytura zaginęła. Odnaleziono ją całkiem niedawno (w 2015 r.) w archiwach Konserwatorium Petersburskiego i wskrzeszono po ponad stu latach niebytu. Według Strawińskiego *Pogrzebalnaja piesń* była jedną z jego najlepszych kompozycji powstałych przed *Ognistym ptakiem* – punktem zwrotnym w karierze. Zamówienie na muzykę do tego baletu otrzymał on od sławnego impresario

Siergieja Diagilewa tylko dlatego, że poprzedni artysta wycofał się z przedsięwzięcia w ostatniej chwili.

Z początku ryzykowna decyzja okazała się zatem przystawowym strzałem w dziesiątkę. Data początek owocnej i pełnej sukcesów wieloletniej współpracy artysty z twórcą zespołu Ballets Russes oraz zapoczątkowała światową karierę Strawińskiego.

Ognisty ptak to barwna, pełna rozmachu baśń osadzona głęboko w rosyjskiej tradycji ludowej. Libretto autorstwa Michaiła Fokina opowiada o dziejach miłości carewicza Iwana do pięknej carówny uwięzionej przez złego Kościeja. W wyswobodzeniu ukochanej może pomóc młodzieńcowi tylko magiczna moc ognistych piór tytułowego ptaka. Nie brak w tej opowieści zaczarowanych księżniczek, tajemniczych maszkar, błaznów i rycerzy. Baśniowy charakter podkreśla pełna orientalnych barw muzyka Strawińskiego, w której echem odbija się blyskotliwa orkiestracja Rimskiego-Korsakowa. Prawykonanie *Ognistego ptaka* odbyło się 25 czerwca 1910 r. w paryskim Théâtre National de l'Opéra. Niedługo potem, do światowego repertuaru koncertowego weszła także suita zawierająca wybrane fragmenty muzyki z baletu.

W programie dzisiejszego wieczoru znalazły się także dwa dzieła współczesnego fińskiego kompozytora Esy-Pekki Salonena – dyrektora artystycznego i głównego dyrygenta londyńskiej Philharmonia Orchestra. Artysta chętnie mówi o swojej twórczości, a to zawsze ułatwia odczytanie dzieła i pozwala uniknąć błędnych interpretacji.

Dziewięćmiinutowy, samonapędzający się, tętniący detalami, barwny *Helix* powstał w 2005 r. na zamówienie BBC i został zadedykowany dyrygentowi Valery'emu Gergievowi i World Orchestra for Peace. W sensie formalnym to utwór zbliżony do uwertury koncertowej. Intencją autora było, aby przypominał nabierającą tempa spiralę: materiał dźwiękowy jest stłaczany przez ciągle zwężające się, koncentryczne okręgi, aż muzyka osiąga punkt, w którym musi się zatrzymać. Pierwsze wykonanie odbyło się w sierpniu 2005 r. w Londynie.

Koncert skrzypcowy Salonena napisał cztery lata później, gdy dobiegała końca jego wieloletnia praca na stanowisku dyrektora muzycznego Los Angeles Philharmonic. Sam kompozytor przyznał: „To nie zbieg okoliczności, że ostatnia część nosi tytuł *Adieu*” (wieńczący akord stanowi zarazem początek czegoś

nowego). Czteroczęściowe dzieło powstało w wyniku współpracy z kanadyjską skrzypaczką Leilą Josefowicz. W jednym z wywiadów Salonen wyjaśniał: „Postanowiłem ukazać szeroki zakres ekspresji, jaki mogłem sobie wyobrazić w ramach czterech części *Koncertu*: od wirtuozowskiego i krzykliwego do agresywnego i brutalnego, od medytacyjnego i statycznego do nostalgicznego i jesiennego. Leila Josefowicz okazała się fantastycznym partnerem. Nie znała granic ani strachu i nieustannie zachęcała mnie do eksperymentów. W wyniku tej współpracy *Koncert* jest zarówno portretem skrzypaczki, jak i moją prywatną opowieścią – podsumowaniem muzycznych doświadczeń”. Prawykonanie dzieła miało miejsce w kwietniu 2009 r. w Los Angeles. Trzy lata później kompozycja otrzymała Nagrodę im. Grawemeyera przyznawaną przez Uniwersytet w Louisville.

Andrzej Boreyko

Andrzej Boreyko od 2012 r. pełni funkcję dyrektora artystycznego Naples Philharmonic na Florydzie oraz pierwszego dyrygenta gościnnego Orquesta Sinfónica de Euskadi w San Sebastián. Realizuje projekty

o zasięgu krajowym i międzynarodowym, a tradycyjny repertuar równoważy innowacyjnym, różnorodnym programem oraz licznymi prawykonaniami dzieł takich kompozytorów, jak G. Kanczeli, F. Say, K. Meyer czy B. Mantovani. Artysta cieszy się dużą popularnością zarówno w Europie, jak i w Ameryce Północnej. W minionych latach wielokrotnie współpracował m.in. z New York Philharmonic, Chicago Symphony Orchestra, Philadelphia Orchestra, San Francisco Symphony, Los Angeles Philharmonic, Toronto Symphony Orchestra, Berliner Philharmoniker, Gewandhausorchester, London Symphony Orchestra, Orchestre Philharmonique de Radio France oraz Tonhalle Orchester Zürich. W sezonie 2015/2016 wraz z Los Angeles Philharmonic poprowadził długo oczekiwane, pierwsze amerykańskie wykonanie *IV Symfonii* H.M. Góreckiego. Zapis europejskiej premiery dzieła, dokonany z London Philharmonic Orchestra, ukazał się na płycie wydanej przez wytwórnię Nonesuch. Andrzej Boreyko prowadzi szeroką działalność nagraniową, m.in. wraz z SWR Sinfonieorchester realizuje projekt obejmujący wydanie na płytach kompletu symfonii D. Szostakowicza. Ostatni album z tej serii, na którym znalazła się *VIII Symfonia*, ukazał się w 2017 r.

Andrzej Boreyko, fot. Richard de Stoutz

Kirstine Schneider

Duńska skrzypaczka. Obecnie uczy się w klasie solistycznej w Royal Danish Academy of Music pod kierunkiem T. Frederiksen i L.A. Tomtera. Wcześniej studiowała w Manhattan School of Music w klasie S. Rosenberg, a także pobierała lekcje u takich artystów, jak N. Znaider, E.-P. Salonen, H. Hahn, oraz

takich zespołów, jak Juilliard String Quartet i Emerson String Quartet. Artystka występuje na całym świecie i jest bardzo ceniona zarówno jako solistka, jak i kameralistka. Otrzymała wiele nagród, w tym P2 Talent Prize (2017), Sonning Talent Prize (2016) i Copenhagen Philharmonic Talent Prize (2016).

Kirstine Schneider, fot. Caroline Bittencourt

Fotografia Esy-Pekki Salonena na pierwszej stronie: Katja Tähjä

Organizator:

NFM – Instytucja kultury miasta Wrocławia współprowadzona przez:

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

Sponsorzy:

